

არტურ შოპენჰაუერი

Arthur Schopenhauer

პესიმიზმი

Pessimismus

თარგმანი გერმანული ენიდან
ეკუთვნის თამარ კოტრიკაძეს

გამომცემლობა „აქტი“

თბილისი / 2024

ართურ შოპენჰაუერის პესიმისტური ფილოსოფიის ფუნდამენტს, რომელიც ყოველივე რეალობის ნამდვილი ეგზისტენციალური საფუძველია, წარმოადგენს „ნება“. იგი თვლის, რომ ცნობიერება ამძაფრებს ადამიანის ყოფიერებით ტანჯვას. ცხოველებისგან განსხვავებით, ადამიანებმა კარგად იციან თავიანთი წარსული და მომავალი, რა ყველაფერიც იწვევს სინანულის, შფოთვისა და შიშის დამატებითი ფენების წარმოქმნას. ეს თვითშემეცნება აძლიერებს ტანჯვის გამოცდილებას, რომელიც განსაკუთრებით ამძიმებს ადამიანის ცხოვრებას.

მთარგმნელი: თამარ კოტრიკაძე

რედაქტორი: დავით ცომაია

გამომცემელი: გიზო ცაცუა

გამომცემლობა „აქტი“, 2024

ვებ-გვერდი: AKTI.GE

© გამომცემლობა „აქტი“

ISBN 978-9941-8-7139-9

სარჩევი

რედაქტორის წინასიტყვაობა.....	5
თავი I. მოძღვრება იმის შესახებ, რომ სიკვდილი.....	11
ჩვენს ჭეშმარიტ არსს ვერ ანადგურებს.....	11
თავი II. დამატებანი ყოფიერების არარაობის.....	38
შესახებ მოძღვრებისათვის.....	38
თავი III. დამატებანი წუთისოფლის.....	50
სატანჯველის შესახებ მოძღვრებისათვის.....	50
თავი IV. თვითმკვლელობის შესახებ.....	75
თავი V. დანართი სიცოცხლის ნების დასტურისა.....	85
და უარყოფის შესახებ მოძღვრებისათვის.....	85
თავი VI. ფსიქოლოგიური დაკვირვებები.....	103
თავი VII. დედაკაცთა შესახებ.....	153
თავი VIII. აღზრდის შესახებ.....	176
თავი IX. ფიზიონომიის შესახებ.....	186
თავი X. ხმაურისა და ტკაცუნის შესახებ.....	199
თავი XI. შედარებები, იგავები და იგავ-არაკები.....	206
გამომცემლობა „აქტის“ მიერ გამოცემული წიგნები.....	219

რედაქტორის წინასიტყვაობა

არტურ შოპენჰაუერის პესიმიზტური ფილოსოფიის ფუნდამენტს წარმოადგენს 'ნება'... იგი ამტკიცებს, რომ ყოველივე რეალობის ნამდვილი გამოვლინება თავის ეგზისტენციალურ საფუძვლებში გახლავთ ნება/ნებელობა. ეს უკანასკნელი არის ირაციონალური, უმისამართო და უმიზნო ძალა, რომელიც ყველა ქმნილებას ბუნებითად ამოძრავებს. ამასთან, ავტორის მიხედვით, ადამიანური ცხოვრება ხასიათდება დაუსრულებელი ლტოლვებითა და სწრაფვებით, რომლებიც ვერასოდეს დაკმაყოფილდება სრულად. მოცემული უსასრულო ვნება და ლტოლვა ადამიანებს უქადის ძლიერ ტანჯვას, ვინაიდან ერთი წადილის დაკმაყოფილებას მყისვე თან სდევს მეორე ახალი სურვილის წარმოშობა, რითაც იქმნება დაუკმაყოფილებელი მიზანსწრაფულობისა და ნატვრა-სურვილების უსასრულო ციკლი.

შოპენჰაუერის ერთ-ერთი მთავარი მტკიცება არის ის, რომ ცხოვრება არსებითად ტანჯვა-წამებაა. სიამოვნება გახლავთ მხოლოდ ტკივილის არარსებობა, ხოლო ნებისმიერი მომენტალური კმაყოფილება არის წარმავალი და მოჩვენებითი. ადამიანის მდგომარეობა გამოირჩევა სურვილისა და მოწყენილობის მუდმივი მიმოცვლით; ნამდვილად კი ორივე ტანჯვის ფორმაა. იგი ამგვარად იტყვის:

„ცხოვრება ქანქარასავით ტრიალებს ტკივილსა და მოწყენილობას შორის“.

გერმანელი ფილოსოფოსი ასევე თვლიდა, რომ ცნობიერება ამძაფრებს ადამიანის ტანჯვას. ცხოველებისგან განსხვავებით, ადამიანებმა კარგად იციან თავიანთი წარსული და მომავალი, რა ყველაფერიც იწვევს სინანულის, შფოთვისა და შიშის დამატებითი ფენების წარმოქმნას. ეს თვითშემეცნება აძლიერებს ტანჯვის გამოცდილებას, რომელიც განსაკუთრებით ამძიმებს ადამიანის ცხოვრებას.

ყოფიერების ამ ბნელი შეხედულების საპასუხოდ, შოპენჰაუერი მხარს უჭერდა ასკეტიზმს და ნების უარყოფას. იგი აღფრთოვანებული იყო აღმოსავლურ ფილოსოფიებში გავრცელებული ასკეტური პრაქტიკით: ბუდიზმი და ვედანტა, რომლებიც ხაზს უსვამს უარყოფასა და სურვილების დათრგუნვა-გაქრობას. ნების უარყოფით ინდივიდებს შეუძლიათ მიაღწიონ სიმშვიდის მდგომარეობას და შეამცირონ ტანჯვა. ავტორი აქ როდი ჩერდება და იმას დასძენს, რომ შიმშილით ნებაყოფლობითი სიკვდილი შეიძლება იყოს მორალურად მისაღები გზა ცხოვრების თანდაყოლილი ტანჯვისგან თავის დასაღწევად.

შოპენჰაუერის პესიმიზმმა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია შემდგომ ეგზისტენციალისტ მოაზროვნეებსა და მწერლებზე. მისი იდეები შთაგონების წყაროდ იქცა ისეთ ფილოსოფოსზე, როგორიც იყო ფრიდრიხ ნიცშე, რომელმაც მოგვიანებით განავითარა საკუთარი კონცეფციური მიმართულება.

საბოლოო ჯამში, არტურ შოპენჰაუერის პესიმიზმური ფილოსოფია მისი მოძღვრების ერთ-ერთი წამყვანი და სიღრმისეული ასპექტია. ადამიანური სურვილების დაუნდობელი

და დაუკმაყოფილებელი ბუნების, ტანჯვის გარდაუვალობისა და ასკეტიზმის მეშვეობით მოცემული ტრანსცენდენციის პოტენციალის ხაზგასმით შოპენჰაუერი გვთავაზობს მკვეთრ, მაგრამ დამაფიქრებელ პერსპექტივას ადამიანის არსობრივ მდგომარეობაზე. მისი ნამუშევარი კვლავაც მნიშვნელოვანი ამოსავალი წერტილია პესიმიზმის შესახებ, რომელიც ეხმიანება ზოგადად ეგზისტენციალიზმსა და ადამიანის ტანჯულ ბუნებაზე არსებულ თემებს.

წინამდებარე წიგნი არტურ შოპენჰაუერის ხელნაწერი დანატოვარის ნაწილია, რომელიც მხოლოდ მისი გარდაცვალების შემდეგ, 1896 წელს, ლაიფციგში დაიბეჭდა. აღნიშნულ ხელნაწერები შემდეგი სათაურის ქვეშ გავაერთიანეთ – „პესიმიზმი“.

არტურ შოკვაძე

პენსიონერი

თავი I

მოდღვრება იმის შესახებ, რომ სიკვდილი ჩვენს ჭეშმარიტ არსს ვერ ანადგურებს

§ 1

მართალია, ეს საკითხი ჩემს ფუნდამენტურ ნაშრომში¹ გამოწვლილვით განვიხილე, მაგრამ მაინც ვფიქრობ, სრულიად უსარგებლო არ იქნება მასთან დაკავშირებულ იმ ცალკეულ მოსაზრებათა გადმოცემაც, თავის დროზე გამოუთქმელი რომ დამრჩა: ამით, შესაძლოა, მთლიანობაში მოცემულ თემას მეტი შუქი მოეფინოს.

თუკი წაიკითხავთ ჟან პოლის რომანს „სელინა“², ნახავთ იქ აღწერილი კეთილშობილი სულის მქონე ადამიანს, რომელიც იმ ყალბი იდეის უკუღმართობას ებრძვის, უსა-

1. იგულისხმება არტურ შოპენჰაუერის თხზულება „სამყარო ვითარცა ნება და წარმოდგენა“.

2. ჟან პოლი (ფსევდონიმი), იგივე იოჰან პაულ ფრიდრიხ რიხტერი (1763–1825) – გერმანელი სენტიმენტალისტი მწერალი, რომანტიკოსთა წინამორბედი. „სელინა“ მწერლის უკანასკნელი დაუსრულებელი რომანია, რომლის ცენტრალური პერსონაჟის საქმრო მოხალისედ გაემგზავრა საბერძნეთში თურქებისაგან განმათავსუფლებელ ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად და ამის გამო ქალიშვილს მისი ბედი ადარდებს. ამავე დროს, რომანი სავსეა სელინას ახლობლების ფილოსოფიური და საბუნებისმეტყველო მსჯელობებით სულისა და ხორცის, ინსტინქტის, არაცნობიერის, მაგნეტიზმისა და სხვა მრავალი თემის შესახებ.

ზღვროდ რომ სტანჯავს, მაგრამ ამ იდეას საბოლოოდ მაინც ვერ თმობს, რადგან ერთხელ და სამუდამოდ აქვს გულსა და გონებაში გამჯდარი. ამ ცდომილებას რომ ვერ უმკლავდება, ეს მისი უდიდესი სატანჯველია. ხოლო ეს იდეა გახლავთ ჩვენი ცნობიერების სიკვდილის შემდგომი უცვლელიობა.

ჟან პოლის სწორედ ეს ჭიდილი და ტანჯვა ადასტურებს იმას, რომ ტყუილ-მართლისაგან შეკოწიწებულ მსგავს ცნებებსა თუ იდეებს მანუგეშებელ ცრურწმენად ვერ შევრაცხთ: ისინი უფრო მავნეა, ვიდრე მარგებელი. რამეთუ სულის ხორცთან ყალბი დაპირისპირებითა და, ასევე, მთელი ჩვენი პიროვნების მარადუცვლელ თავისთავად საგანმდე აყვანით შეუძლებელს ვხდით ჩვენი მარადი დროის მიზეზ-შედეგობრიობისა და ცვალებადობისაგან დაცულ არსზე იმ ჭეშმარიტ წვდომას, რომელიც ფენომენსა და თავისთავად საგანს შორის არსებულ სხვაობაზეა დამოკიდებული; ამ ცრურწმენით ჭეშმარიტებას წუთითაც კი ვერ ჩავანაცვლებთ. ამას ცხადყოფს ის ფაქტი, რომ ჩვენი გონება მასში ჩადებულ აბსურდს დაულაღავად უმხედრდება, თუმცა აბსურდთან ერთად მასთან სარკისებურად გადაჯაჭვული ჭეშმარიტების დათმობაც უწევს. რამეთუ ჭეშმარიტებას მხოლოდ სუფთა სახით ძალუძს არსებობა: როგორც კი ტყუილი შეერევა, მასაც თავის სიმყიფეს გადასდებს. ვითარცა გამოქარული გრანტიტი დროთა განმავლობაში იშლება, მაშინ, როდესაც კვარცისა და ქარსის ქანებს გამოქარვა ვერას აკლებს, ეგრეთვე ჭეშმარიტების სუროგატებსაც დიდი დღე არ უწერიათ.

§ 2

როდესაც ყოველდღიურ ცხოვრებაში ერთ-ერთი იმ მრავალთაგანი, ვისაც ყველაფრის ცოდნა სწყურია, მაგრამ

გამომცემლობა „აჭთის“ მიერ გამოცემული წიგნები

ფრიდრიხ ნიცშე –

1. ანტიქრისტე
2. ECCE HOMO
3. დიონისეს დითირამბები
4. სიკეთისა და ბოროტების მიღმა
5. ტრაგედიის დაბადება მუსიკის სულიდან
6. კერპების მწუხრი, ანუ როგორ ფილოსოფოსობენ ჩაქუჩით

მერაბ მამარდაშვილი –

1. საუბრები აზროვნებაზე
2. სიმბოლო და ცნობიერება
3. კარტეზიანული განაზრებანი
4. ცნობიერება და ცივილიზაცია
5. ლექციები ანტიკურ ფილოსოფიაში
6. რაციონალურობის კლასიკური და არაკლასიკური იდეალები

სიორენ კირკეგორი –

1. შიში და თრთოლვა
2. სატანჯველის სახარება
3. ან/ან: ნაწყვეტი ცხოვრებიდან

ზიგმუნდ ფროიდი –

1. ეგო და Id
2. მოსე და მონოთეიზმი

3. ფსიქონალიზის შესავალი
4. უკმაყოფილება კულტურით
5. მასების ფსიქოლოგია და ეგოს ანალიზი
6. სამი ნარკვევი სექსუალობის თეორიიდან
7. ყოველდღიური ცხოვრების ფსიქოპათოლოგია

ლევ შისტოვი –

1. უსაფუძვლობის აპოთეოზი
2. შემეცნების ფილოსოფია და თეორია
3. შემოქმედი და დამანგრეველი სამყარო

სვამი ვივიკანანდა –

1. კარმა-იოგა
2. ბჰაქტი-იოგა
3. შთაგონებული საუბრები
4. პატანჯალის იოგა სუტრა
5. ძველი ინდური ფილოსოფია
6. მედიტაცია და მისი მეთოდები

პარლ იასპერსი –

1. ნიცშე და ქრისტიანობა
2. ფილოსოფიის შესავალი

ბერტრან რასელი –

1. ესეები
2. ქორწინება და მორალი
3. რატომ არ ვარ ქრისტიანი

ერიხ ფრომი –

1. ადამიანის სული

მიგელ დე უნამუნო –

1. ქრისტიანობის აგონია

იმანუელ კანტი –

1. მარადიული მშვიდობისკენ

ედმუნდ ჰუსერლი –

1. ამსტერდამული მოხსენებები

ხოსე ორთეგა-ი-გასეტი –

1. ეტიუდები სიყვარულზე

ნიკოლაი ბერდიაევი –

1. ყოფიერება, თავისუფლება, ღმერთი

გუსტავ ლე ბონი –

1. მასების ფსიქოლოგია
2. ერების ფსიქოლოგია

ჰიდუ კრიშნამურტი –

1. მედიტაცია
2. თავისუფლება ცნობილისგან
3. სწრაფი ცვლილებების აუცილებლობა
4. პირველი და უკანასკნელი თავისუფლება

ოშო –

1. სექსი
2. ცნობიერების მზე
3. საწყისთა საწყისი
4. სიყვარულის ძალა
5. რა არის მედიტაცია?

6. გზა სრულყოფილებისაკენ
7. სიცოცხლე, სიყვარული, სიცილი
8. სექსიდან სუპერცნობიერებამდე
9. მომავლის ადამიანის უფლებები

ალექსანდრე ბერკმანი –

1. ანარქიზმის ანბანი

ემა გოლდმანი –

1. ანარქიზმი, ათეიზმი, ფემინიზმი

დ. ვ. ლოურენსი –

1. ფანტაზია არაცნობიერის თემაზე
2. ფსიქონანალიზი და არაცნობიერი

იულიუს ევოლა –

1. ომის მეტაფიზიკა
2. ვეფხვის მორჯულება

მაჰათმა განდი –

1. გზა ღმერთისაკენ
2. ეთიკური რელიგია
3. ჯანმრთელობის გასაღები
4. რას ნიშნავს იესო ჩემთვის

გიორგი გურაძევი –

1. გრძნეულთა ბრძოლა
2. დანახული რეალური სამყაროდან
3. შეხვედრები შესანიშნავ ადამიანებთან
4. ბელზებელის ნაამბობი შვილიშვილისთვის
5. ცხოვრება რეალურია მხოლოდ მაშინ, როცა „მე ვარ“

ნონა ხიდუშელი –

1. Carpe diem
2. მეტამორფოზა

ჯორჯ ბერკლი –

1. ტრაქტატი ადამიანური შემეცნების პრინციპების შესახებ

ავტორთა ჯგუფი –

1. სპინოზას ფილოსოფია

ირაკლი ბრაჭული –

1. ზეკაცის ჰერმენევტიკა

ჟან-პოლ სარტრი –

1. ეგზისტენციალიზმი ჰუმანიზმი

ჯონ სტიუარტ მილი –

1. სოციალიზმი
2. თავისუფლების შესახებ
3. ქალთა დაქვემდებარება

გაბრიელ მარსელი –

1. იყო და ფლობდე

დევიდ ჰიუმი –

1. რელიგიის ბუნებრივი ისტორია

ლუდვიგ ბინსვანგერი –

1. ეგზისტენციალური ანალიზი

არმინ ნავაბი –

1. რატომ არ არსებობს არავითარი ღმერთი

ანი ბეზანტი –

1. კარმა
2. ბუდიზმი
3. ჯაინიზმი
4. თეოსოფია
5. მორალის საფუძვლები
6. ადამიანის შვიდი პრინციპი
7. ეზოტერული ქრისტიანობა თუ მცირე მისტერიები

რიჩარდ დოკინსი –

1. ღმერთის დელუზია

ელენა ბლავატსკაია –

1. თეოსოფიის გასაღები

რუდოლფ შტაინერი –

1. ეგოიზმი ფილოსოფიაში

ელსარდ ბერნეისი –

1. პროპაგანდა

ალფრედ ადლერი –

1. ინდივიდუალური ფსიქოლოგია

ვლადიმირ სოლოვიოვი –

1. ფილოსოფია | ხელოვნება

მარტინ ლუთერი –

1. ქრისტიანთა თავისუფლების შესახებ
2. ქადაგება სიკვდილისთვის მზადების შესახებ

პაულ ტილიხი –

1. კულტურის თეოლოგია

სადჰბურუ –

1. შინაგანი ინჟინერია

ოსვალდ შპენგლერი –

1. გადაწყვეტილებათა წლები

პეტრე უსპენსკი –

1. სასწაულებრივის ძიებაში

არტურ შოპენჰაუერი –

1. პესიმიზმი
2. ფილოსოფია